

*Дудар Христина,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 231 Соціальна робота,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

*Науковий керівник: Галина Олійник,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Постановка проблеми. Необхідність в роботі волонтерів є актуальною на часі. Посилення впливу на найуразливіші групи населення таких світових проблем, як винищення навколишнього середовища, зловживання наркотиками, загроза поширення СНІД/ВІЛ та інші потребує доцільності залучення фізичних осіб та організацій на міжнародному, національному та місцевому рівнях до процесів їх вирішення. У даний час деякі аспекти роботи волонтерів при її неосаяжності залишаються невизнаними, оскільки у багатьох випадках їх діяльність здебільшого має неофіційний та неструктурований характер.

Різноманіття напрямів, форм та методів волонтерської діяльності відкриває широкі перспективи для активізації духовного, інтелектуального та культурного потенціалу, що детермінує розвиток людини і суспільства як сьогодні, так і майбутнього.

Вагомий внесок у становлення теорії волонтерства, розробку його теоретичних та методологічних засад зроблено вітчизняними (З. Бондаренко, Р. Вайнола, І. Зверева, О. Корнієвський, Г. Лактіонова, Т. Лях, Л. Міщик, М. Тищенко) й зарубіжними (Р. Лінч, С. Маккарлі (США), Л. Питка, Є. Матерна (Польща) дослідниками, які визначили сутність, ознаки, особливості, напрями та принципи волонтерської роботи.

Істотний інтерес для проведеного дослідження становлять праці, в яких простежуються концептуальні засади волонтерської діяльності (С. Гончаренко, А. Капська, О. Мороз, С. Литвиненко, Є. Холостова, М. Фірсов та ін.).

Метою публікації є: здійснення аналізу моделі організації волонтерської роботи студентів.

Виклад основного матеріалу. У Законі України «Про волонтерську діяльність» зазначається, що волонтерська діяльність – добровільна, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги. [3].

Термін «волонтер» – у перекладі з англійської мови, означає «доброволець». Волонтерами спочатку називали тих людей, що добровільно та виключно із свого бажання поступали на воєнну службу в деяких європейських країнах (наприклад, у Франції, Іспанії). Зараз від цього громіздкого визначення залишилося тільки слово «добровільно».

Волонтер – це особа, яка за власним бажанням допомагає іншим у всіх сферах діяльності людини, – зазначає Т. Лях [2, с. 16].

Моральне, соціальне, гуманістичне виховання молоді – нагальна потреба державотворчих процесів на засадах гуманізму, демократії, соціальної справедливості. У нашому сьогоденні існує безліч чинників, які негативно впливають на формування молоді людини як особистості та індивідуальності. Тому дуже важливо знаходити нові форми залучення молоді, особливо студентської, до суспільно корисної волонтерської діяльності.

Якості, які розвиваються у студентів, залучених до волонтерської діяльності, сприяють формуванню професійної спрямованості майбутнього фахівця соціальної роботи. У волонтерській діяльності має місце постійне вдосконалення взаємовідносин з власним внутрішнім духовним «Я»; відбувається включення студентів у процеси самосприйняття (студент пізнає себе як джерело бажань і потреб); самоідентифікація (корекція індивідуальної свідомості при співставленні з іншими особистостями); саморозкриття, самореалізація; формується установка на подолання труднощів у професійній діяльності.

Дуже часто студенти, навчаючись у закладах вищої освіти, намагаються уникати труднощів, не бажають самостійно вирішувати складних життєвих проблем і поступово втрачають свою індивідуальність, віру в себе і свої можливості. За умови участі в соціальній діяльності, маючи змогу перевірити свої сили і повірити в свої можливості, майбутній соціальний працівник робить крок до життя в гармонії з самим собою і навколишнім світом, набуває психологічної адаптації до умов середовища,

які часто змінюються, вчиться долати труднощі і керувати власними емоціями і станами. Це, в свою чергу, підвищує його життєвий тонус, зберігає психічне здоров'я. Безперечно, формування особистості майбутніх фахівців соціальної роботи відбувається в основному в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу. Проте, на нашу думку, волонтерство вносить свій вклад у процес професійно-особистісного становлення майбутнього соціального працівника.

Навчання у закладі вищої освіти співпадає з початком періоду зрілості, який характеризується посиленням свідомих мотивів поведінки. Стають більш стійкими такі якості особистості, як цілеспрямованість, рішучість, витримка, наполегливість, принциповість, самостійність, ініціативність, вміння володіти собою.

У процесі участі студентів у волонтерському русі ці якості мають змогу розвиватися і сприяти подальшому професійному розвитку майбутніх фахівців соціальної роботи.

Модель організації волонтерської роботи студентів повинна складатися з таких етапів [1]:

Етап 1. Прийняття рішення щодо залучення студента до волонтерської роботи

Етап 2. Призначення керівника (координатора) волонтерської програми / проекту.

Етап 3. Розробка обов'язків волонтерів.

Етап 4. Складання портрету потенційного волонтера.

Етап 5. Залучення волонтерів.

Етап 6. Підготовка волонтерів до роботи.

Основним завдання координатора волонтерської роботи на цьому етапі є представлення волонтерам специфіки роботи, яку вони повинні виконати [1]. Орієнтовний план підготовки та проведення першої зустрічі з волонтерами:

1. Підготовка до зустрічі.

2. Проведення зустрічі.

3. Завершення зустрічі.

Етап 7. Координація та моніторинг роботи волонтерів.

Етап 8. Винагорода праці волонтерів [1].

Розрізняють такі види винагород:

1. Формальна винагорода-участь у тренінгах та навчанні, нагороди, сертифікати, медалі, подяки та офіційні обіди чи прийоми, згадки у друкованих матеріалах, рекомендації, номінації, конкурси тощо.

2. Неформальна винагорода – вечірки, святкування днів народження, пікніки, спільні походи у театри, кінотеатри тощо.

Можливі наслідки у разі ігнорування певних етапів: часто організації звикають до волонтерів і ставляться до них як до штатних працівників, що нерідко зумовлює втрату інтересу з боку волонтера до роботи і соціальної служби.

Аналіз наукової літератури і проведене дослідження показують, що в умовах сучасної соціально-економічної кризи в суспільстві студенти прагнуть до отримання різноманітного трудового досвіду. У зв'язку з цим розширення можливості участі майбутніх фахівців з соціальної роботи в суспільному житті через волонтерську діяльність забезпечує їх інтеграцію в суспільство, в цілому, і професійну діяльність зокрема.

Залучення майбутніх фахівців соціальної роботи у волонтерську діяльність може дозволити сформувати особистість громадянина, який повноправно функціонує у професійній сфері. У процесі професійної підготовки студенти (майбутні фахівці) мають не тільки здобути ґрунтовні знання, навички й уміння обраної професії. Не менш важливим є те, що цей період є визначальним у формуванні особистості молодої людини, її життєвих цілей, ідеалів, ціннісних орієнтацій, з'ясуванні своєї ролі і своїх можливостей у суспільному житті, виробленні власного ставлення до навколишнього світу і до самої себе. Для молодих людей, студентів волонтерська діяльність є чудовою можливістю для самореалізації.

Висновки. Отже, участь студентів у волонтерській діяльності сприяє потребі в їх самовизначенні та самоствердженні, умінню відстоювати свої інтереси та переконання, прояву толерантності до поглядів та думок іншої людини, удосконаленню своїх комунікативних здібностей, особистісній активності, відповідальності та організованості.

Дослідженням встановлено глибоке розуміння студентами особистої ролі в організації та участі у волонтерській діяльності.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Подальшого вивчення потребують питання взаємодії соціальних інститутів у забезпеченні волонтерської діяльності студентів.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко З. П. Модель організації волонтерської роботи в умовах вищого навчального закладу. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2007. № 4. С. 50–59.
2. Лях Т. Л. Методика організації волонтерських груп: навчальний посібник. К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. 160 с.
3. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 № 3236-VI: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>. (дата звернення 31.03.2023).

*Ілліна Карпюк,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 232 Соціальне забезпечення,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

Науковий керівник: **Наталія Сухицька,**
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної політики,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова*

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку українського суспільства під час воєнного стану вагомим значенням набула робота кваліфікованих фахівців соціальної сфери, що зумовлено комплексом різних соціальних чинників: об'єктивно наявними потребами, державною соціальною політикою, наявністю великого прошарку населення (сироти, сім'ї загиблих, інваліди, малозабезпечені, внутрішньо переміщені особи), які потребують втручання і допомоги фахівців для вирішення соціальних, побутових, медичних проблем тощо.

Наразі значна частина науковців все більше звертають свою увагу на питанні подальшого професійного зростання особистості фахівця у післявоєнне відновлення України. Особливо ця проблема актуальна для фахівців, які працюють у сфері «людина-людина», що передбачає їх здатність успішно функціонувати у системі міжособистісних відносин. До